

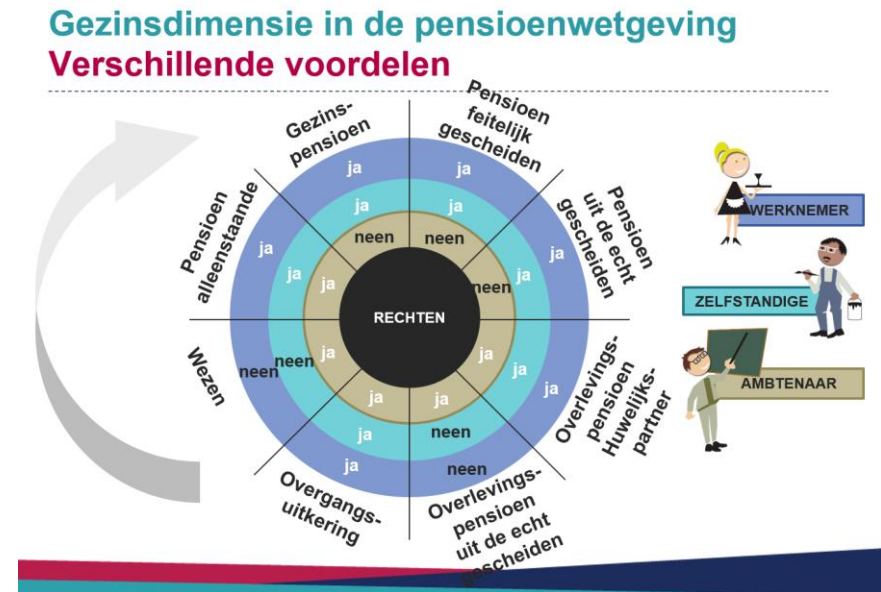
Pensioensplit (pensioendeling)

NAR-CRB Versie 1.3 - 18/10/2022

Pensioenbescherming bij scheiding vandaag

Pensioenbescherming bij scheiding vandaag

- Werknemer & zelfstandige:
 - Pensioen als feitelijk gescheidene
 - Pensioen als uit de echt gescheidene
 - ! Soortgelijke principes, stelselspecifieke verschillen
- Ambtenaar:
 - Geen afgeleide rechten *bij leven*
 - Enkel *na het overlijden* van de rechtgevende ambtenaar
 - overlevingspensioen voor ex-huwelijkspartner

Pensioen feitelijk gescheiden *werknemer*

- Feitelijke scheiding =
 - Huwelijkspartners zijn officieel op twee verschillende adressen gedomicilieerd;
 - Huwelijkspartners zijn bij gerechtelijke beslissing van tafel en bed gescheiden;
 - Eén van de huwelijkspartners zit in de gevangenis, is opgenomen in een instelling ter bescherming van de maatschappij of is opgenomen om geestelijke gezondheidsredenen.
- Rustpensioen van rechtgevende huwelijkspartner wordt gedeeld over de twee huwelijkspartners.
- Het onderzoek gebeurt in veel gevallen automatisch ([SFPD-site](#)).

Pensioen feitelijk gescheiden werknemer

Voorwaarden

- Voorwaarden =
 - De rechtgevende huwelijkspartner moet werkelijk een rustpensioen als werknemer of zelfstandige krijgen.
 - Indien rechtgevende huwelijkspartner nog geen pensioen ontvangt, maar wel de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt dan kan de rechthebbende huwelijkspartner een aanvraag doen in zijn/haar plaats.
 - De rechthebbende huwelijkspartner mag niet uit de ouderlijke macht ontzet zijn; mag niet veroordeeld zijn om de huwelijkspartner naar het leven te hebben gestaan; moet officieel op twee verschillende adressen gedomicilieerd zijn; mag niet uit de echt gescheiden zijn.
 - Er is geen minimumleeftijd voor de rechthebbende huwelijkspartner, maar moet wel voldoen aan de voorwaarden voor cumulatie van het rustpensioen met beroepsinkomsten.

Pensioen feitelijk gescheiden werknemer

Voorwaarden

Concreet =

- Een huwelijkspartner gepensioneerd & een huwelijkspartner niet gepensioneerd
 - Gezinspensioen moet kunnen worden toegekend
 - Dus beperking van de beroepsinkomsten van de niet gepensioneerde huwelijkspartner tot de grenzen van toegelaten arbeid
- Beide huwelijkspartners gepensioneerd:
 - Gezinspensioen – wordt gedeeld
 - Beiden ontvangen alleenstaande tarief – vergelijking gemaakt met ‘theoretisch’ gezinspensioen
 - indien toekenbaar pensioen feitelijk gescheiden – aftrek van rustpensioen rechtgevende huwelijkspartner

Pensioen feitelijke scheiding werknemer

Voorbeelden

Beide huwelijkspartners ontvangen een pensioen als alleenstaande

1. Tom ontvangt een rustpensioen van 8 000 EUR per jaar (bedrag alleenstaande), Laura ontvangt 5 500 EUR per jaar (bedrag alleenstaande).
2. Na hun feitelijke scheiding behoudt Laura haar persoonlijke pensioen van 5 500 EUR omdat dit hoger is dan de helft van het pensioen van haar huwelijkspartner aan het gezinsbedrag (gezinspensioen van $10\,000\text{ EUR}/2 = 5\,000\text{ EUR}$). Tom behoudt zijn pensioen als alleenstaande.

De huwelijkspartners ontvangen een gezinspensioen

- Paul ontvangt een gezinspensioen van 11 400 EUR per jaar. Sylvie heeft afstand gedaan van haar pensioen zodat haar huwelijkspartner het gezinspensioen kan ontvangen.
- Na de feitelijke scheiding ontvangen Paul en Sylvie elk de helft van het gezinspensioen.

Pensioen wettelijk gescheiden

Werknemer

Aanvulling in eigen rustpensioen op basis van pensioenverzekering ex-huwelijkspartner tijdens huwelijksperiode

- **Scheiding voor pensioen**

- Automatisch onderzoek met eigen rustpensioen

- **Scheiding na pensioen**

- Automatisch onderzoek indien gezinspensioen

- Anders: aanvraag nodig

- Geen echtscheidingspensioen voor de jaren waarin zelf een rustpensioen werd ontvangen.

Pensioen wettelijk gescheiden werknemer

Voorwaarden

- Voorwaarden waaraan rechthebbende ex-huwelijkspartner moet voldoen:
 - Zelf recht hebben op een rustpensioen
 - Niet uit de ouderlijke macht ontzet zijn; niet veroordeeld zijn om de ex-huwelijkspartner naar het leven te hebben gestaan
 - Niet hertrouwd zijn op het moment van het ontvangen rustpensioen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner
 - Bij opeenvolgende echtscheidingen kan er recht zijn op meerdere rustpensioenen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner

Pensioen wettelijk gescheiden werknemer

Berekening

- Voor de huwelijksperiode wordt per jaar:
 - $62,5\% \text{ loon ex-huwelijkspartner} - \text{eigen loon} = \text{loonbasis echtscheidingspensioen}$
 - Als loon $> 62,5\%$ van loon ex -> geen toekenning echtscheidingspensioen
- Geen echtscheidingspensioen voor jaren ex-huwelijkspartner met perioden in een andere Belgische of buitenlandse pensioenregeling, met uitzondering van de perioden als zelfstandige
- Verder volgt de berekening van het echtscheidingspensioen de regels van het rustpensioen.
- Het eigen rustpensioen van de ex-huwelijkspartner wordt niet aangepast.

Pensioen wettelijk gescheiden werknemer

Voorbeeld

Jaar	62,5 % loon ex-huwelijkspartner (in EUR)	Eigen loon (in EUR)	Verschil (in EUR)	Echtscheidingspensioen verschil x 1/45 x 60 % (in EUR)
1990	38 000	30 000	+ 8 000	Ja, namelijk 106,67 EUR
1991	40 000	38 000	+ 2 000	Ja, namelijk 26,67 EUR
1992	45 000	40 000	+ 5 000	Ja, namelijk 66,67 EUR
1993	50 000	51 000	- 1 000	Nee
1994	55 000	55 000	0	Nee
1995	60 000	65 000	- 5 000	Nee

Pensioen wettelijk gescheiden

Enkele cijfers

Populatie = Gepensioneerden met RP WN en/of RP ZS én RP echtscheiding op 01/01/2021

	N	%	% in totale populatie	% in gescheiden populatie
Totaal	158.877	100	7,71	50,33
Vrouw	126.290	79,49	12,77	73,56
Man	32.587	20,51	3,04	22,63
Totaal				
< 65	11.336	7,14	6,82	
65-69	55.259	34,78	9,63	
70-74	42.608	26,82	8,68	
75-79	23.740	14,94	7,39	
80-84	14.846	9,34	5,92	
85-89	7.895	4,97	4,67	
90 en +	3.193	2,01	3,60	

Pensioen wettelijk gescheiden

Enkele cijfers

Populatie = Gepensioneerden met RP WN en/of RP ZS én RP echtscheiding op 01/01/2021

Vrouwen	N	%	% in pop
< 65	7.690	6,09	11,05
65-69	40.983	32,45	15,11
70-74	33.927	26,86	14,94
75-79	20.043	15,87	13,34
80-84	13.300	10,53	10,85
85-89	7.290	5,77	7,89
90 en +	3.057	2,42	5,49

Mannen	N	%	% in pop
< 65	3.646	11,19	3,78
65-69	14.276	43,81	4,72
70-74	8.681	26,64	3,29
75-79	3.697	11,35	2,16
80-84	1.546	4,74	1,21
85-89	605	1,86	0,79
90 en +	136	0,42	0,41

Overlevingspensioen wettelijk gescheiden *ambtenaar*

- Als de ex-huwelijkspartner ambtenaar is of een ambtenarenpensioen krijgt, is er geen pensioen bij echtscheiding of feitelijke scheiding.
- Als de ex-huwelijkspartner ambtenaar overlijdt, is het wel mogelijk om een overlevingspensioen als ex-huwelijkspartner te ontvangen.
- De feitelijk gescheiden burger ontvangt dan het 'gewone' overlevingspensioen aangezien het huwelijk niet ontbonden is.

Overlevingspensioen wettelijk gescheiden *ambtenaar - voorwaarden*

- Ex-huwelijkspartner moet voldoen aan de voorwaarden om overlevingspensioen te ontvangen zoals:
 - Niet hertrouwd zijn;
 - Niet uit de ouderlijke macht ontzet zijn; niet veroordeeld zijn om de ex-huwelijkspartner naar het leven te hebben gestaan.
- Als er een langst levende huwelijkspartner is, dan wordt het overlevingspensioen verdeeld over de langst levende en ex-huwelijkspartner.
 - Ex-huwelijkspartner moet een aanvraag doen binnen het jaar na het overlijden
 - De verdeling is definitief

Pensioenbescherming bij scheiding morgen

Pensioensplit

(pensioendeling)

NAR-CRB Versie 1.3 - 18/10/2022

Vooraf - Het juiste debat voeren!

Conceptuele vragen

Wenselijkheid

Stap 1

≠

Operationele vragen

Uitvoerbaarheid

Stap 2

Overzicht

Stap 1 – Basisconcepten

1. Waarom splitsen?
2. In welke gevallen splitsen?
3. Wat is (het te splitsen) pensioen?

Stap 2 – Vuistregels voor een goede splitsing

1. Hoe goed splitsen
 1. Transparantie
 2. Gelijke autonomie
 3. Respecteer de essentie van pensioenen: voorwaardelijke aanspraken
 4. Werk met wat gekend is
2. Wanneer splitsen?

Stap 3 – Een weg uit de impasse

Stap 1

Basisconcepten

1. Waarom splitsen?

1.1. Juridisch argument

- Rechtspraak → interpretatie Huwelijksvermogensrecht
 - Grondwettelijk Hof, 27 juli 2011, Arrest nr. 136/2011
 - Hof van Cassatie, 30 november 2012, Rolnr. C.11.0332.N
- Uitdrukkelijke wetgeving? → Enkel wetgevende initiatieven en hun belangrijkste kenmerken
 - 53-3129 - Wetsvoorstel ter verdeling van pensioenrechten tussen partners (Sonja Becq; 2013-11-13) – Solidariteit – alle pijlers (uitz. 3de?) – gelijke verdeling los van echtscheiding – ongeacht huwelijksvermogensstelsel – <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/53/3129/53K3129001.pdf>
 - 53-2998 – Wetsontwerp tot wijziging van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek en van diverse bepalingen inzake het huwelijksvermogensrecht, in het bijzonder met betrekking tot de levensverzekering, de vergoedingsregelingen en de gevolgen van de echtscheiding (Annemie Turtelboom; 2013-08-20) – pensioencompensatie via alimentatie – <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/53/2998/53K2998001.pdf>
 - 55-0960 – Wetsvoorstel tot verdeling van de pensioenrechten in de tweede pijler tussen partners na echtscheiding of na ontbinding wettelijke samenwoning (Anja Vanrobaeys; 2020-01-23) – Enkel 2de pijler – gelijke verdeling maar enkel bij echtscheiding – ongeacht huwelijksvermogenscontract – opting out mogelijk – <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/0960/55K0960001.pdf>
 - 55-1133 – Wetsvoorstel ter verdeling van pensioenrechten tussen partners (Nahima Lanjri; 2020-04-02) – Solidariteit – 1ste en 2de pijler – altijd gelijke verdeling (ook bij samenblijven) ongeacht huwelijksvermogensstelsel – opting out mogelijk via huwelijkscontract – <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/1133/55K1133001.pdf>

AVD*

Zouden we dit debat dan niet voeren als die rechtspraak er niet was?

1. Waarom splitsen?

1.2. Instrumenteel argument

- Armoede bij vrouwen bestrijden
- Pensioenongelijkheid corrigeren

AVD

Zouden we dit debat dan niet voeren als die ongelijkheid of armoede er niet was?

Quid ongelijkheid man-vrouw buiten het huwelijk?

Quid armoede van ongehuwde vrouwen?

mv pension.be

1. Waarom splitsen?

1.3. Ethisch argument

- Gelijkheid van partners → Onafhankelijkheid

AVD Gaat gelijkheid zo ver dat de partners economisch gelijk moeten gemaakt worden?

Kan (on)gelijkheid overgelaten worden aan keuze (default vs opting out)?

Quid 'voorzorg-benadering'?

- Het is het juiste om te doen

AVD Tegenargument "Ik vind dat niet het juiste"

2. In welke gevallen splitsen?

Opgelet!

Dit is **NIET** de vraag op welk moment de splitting moet *uitgevoerd* worden

d.w.z. de vraag wanneer - in een systeem van de splitting - de splitting operationeel moet doorgevoerd worden

Dit is **WEL** de vraag op welke situaties de splitting *van toepassing* is

2. In welke situaties splitsen?

- Enkel bij huwelijk?
 - Cf. Link met 'Waarom' → past in juridische argumentatie
 - Quid voorzorgbenadering?
- Huwelijk en wettelijk samenwonen?
 - Voorzorgbenadering
- Elke samenlevingsvorm ... *waarin er duurzaam economische afhankelijkheden ontstaan en/of het verdienvermogen van de partners wezenlijk beïnvloed door al dan niet uitdrukkelijke afspraken en taakverdelingen tussen de partners*
 - Voorzorgbenadering
 - Opt-in systeem voor niet-gehuwden en niet-wettelijk samenwonenden?
 - Afbakeningsprobleem

2. In welke situaties splitsen?

Opgelet

Idealiter is het **gezinsconcept** dat men hanteert om de situaties af te bakenen waarin men split, hetzelfde gezinsconcept dat ook in de andere takken van de **pensioenwetgeving** wordt gebruikt.

- Denk aan toegang tot het **OLP, gezinspensioen, echtscheidingspensioen, ...**
- Maar denk ook aan **begunstigingsclausules in de aanvullende pensioenen** en in de derde pijler. Kunnen/mogen die de split-logica doorbreken of moeten die dezelfde logica volgen?

3. Wat is (het te splitsen) pensioen?

WERBROUCK, J., *Het multidimensionale pensioenbegrip doorheen de Belgische rechtsgeschiedenis*, [Link naar tekst](#)

- Er is geen eenduidig pensioenconcept
 - Elk pensioen heeft zijn eigen logica of discours (sparen, verzekeren, compenseren, 'uitgesteld loon', ...)
 - Maar is dat relevant?
 - concepten helpen keuzes bij het ontstaan te verklaren, maar wetgeving blijft zelden trouw aan die oorsprongslogica
 - concepten worden vaak niet consequent toegepast (vb. ambtenarenpensioen zou 'uitgesteld loon' zijn en daarom een eigen recht zijn, terwijl het juist wanneer en omdat het loon is in de gemeenschap moet komen).
- Maar: **voor alle pensioenen geldt**
 - dat ze deel (zullen) uitmaken van het (toekomstig) beschikbaar inkomen, enerzijds, en
 - dat de inspanningen die er nu voor moeten gedaan worden het huidige beschikbaar inkomen (van het gezin) verminderen, anderzijds.
 - Pensioen is dus altijd een vorm van (huidige maar uitgesteld) loon.

3. Wat is (het te splitsen) pensioen?

- Bijgevolg is er *principeel* geen reden om een onderscheid te maken tussen pensioenen.
- Er is *principeel* geen reden om het ene pensioen wel en het andere niet te splitsen.
- Eventueel kan men zich beperken tot de pensioenen waarin de staat een rol speelt door ze te organiseren en/of (para)fiscaal te faciliteren → eerste, tweede en derde pijler

Stap 2

Vuistregels voor een goede splitsing

1. Hoe goed splitsen?

Opgelet!

Dit is (nog) **NIET** de vraag hoe een splitting best **concreet** wordt vormgegeven (toepassingsgebied, uitvoeringsmodaliteiten, ...)

Dit is **WEL** de vraag welke **principiële** karakteristieken elke operationalisering moet hebben

Voorstel van 4 principes / vuistregels

1. Transparantie
2. Kwalitatieve gelijkheid en autonomie
3. Pensioenaanspraken verdelen, niet de vermogenswaarde (2 consequenties)
4. Werken met wat gekend is

1. Hoe goed splitsen?

1.1. Transparantie

- De oplossing moet transparant zijn - en daardoor voorspelbaar - over de effecten die ze teweegbrengt.
 - De betrokkenen moeten op elk moment kunnen nagaan hoe het systeem in hun geval werkt.
 - De informatie mag niet (voor één of beide partners) afhankelijk zijn van een aparte aanvraag en een aparte actie (berekening, raming, ...) van een dienst of pensioeninstelling (zie ook administratieve eenvoud vs last).
 - Idealiter is dit een basisinformatie die op **mypension.be** kan geconsulteerd worden.
- Let op: hieruit volgt een zekere voorkeur qua moment van splitsen.
 - Oplossingen die pas informatie bieden of waarvan de gevolgen pas inzichtelijk worden indien zich bepaalde events voordoen (vb. pas bij de echtscheiding), voldoen minder of niet aan dit criterium.

1. Hoe goed splitsen?

1.2. Kwalitatieve gelijkheid en autonomie

- Mensen binnen een relatie zijn in eerste instantie individuen, die wel aan iets gemeenschappelijks werken.
- Een goede splitsing vertrekt vanuit die gemeenschap, maar focust op de rechten van het individu binnen die gemeenschap.
- Daarom creëert een goede splitting best een eigen, zelfstandig, kwalitatief gelijk recht in hoofde van elke partner.
 - Oplossingen waarbij de ene partner afhankelijk blijft van de andere (voor informatie, maar a fortiori ook voor het pensioeninkomen zelf) behandelen de partners niet gelijk en geven niet dezelfde autonomie aan beide partners.
 - De verdeling moet kwalitatief gelijk zijn: 100 euro ambtenarenpensioen $\neq$ 100 euro werknemerspensioen; 100 reserve in een DC $\neq$ 100 reserve in een DB, maar ook: 312 gewerkte dagen $\neq$ 312 gelijkgestelde dagen; enz.

1. Hoe goed splitsen?

1.3. Respecteer de essentie van pensioenen: voorwaardelijke aanspraken (1/4)

- In de gemeenschap zitten pensioenen – d.i. *geconditioneerde aanspraken* – geen daadwerkelijk beschikbaar vermogen
- Door die aanspraken te verdelen ... verdeelt men ook die **voorwaardelijkheid**
 - Gelijkheid (in aanspraken) is niet verzoenbaar met een (gedeeltelijk) converteren in actueel vermogen
 - Vb. de ene persoon zou dan een gegarandeerd vermogen krijgen (vb. direct cash) en de andere een aanspraak die zich misschien nooit realiseert (vb. door overlijden)
- Door die aanspraken te verdelen ... behouden deze aanspraken hun **eigenschappen**
 - Zie hierna (slide 20)

1. Hoe goed splitsen?

1.3. Respecteer de essentie van pensioenen: voorwaardelijke aanspraken (2/4)

- Door die aanspraken te verdelen ... worden de voorwaarden ervan **geïndividualiseerd**
 - Ik kan mijn helft van het gesplitst werknemerspensioen opnemen wanneer ik aan de voorwaarden voldoe, niet wanneer de ex-partner van wie ik die helft gekregen heb, aan die voorwaarden voldoet (met het bijkomende risico dat die misschien nooit aan die voorwaarden zal voldoen, vb. door overlijden → cf. gelijke autonomie)
 - Er blijft geen band met of afhankelijkheid van de ene partner ten aanzien van de andere partner.
 - Vb. de aanspraak van partner A tegen de debiteur (vb. de SFPD, de verzekeraar) wordt niet geconverteerd in een aanspraak van partner B tegen de (toekomstige) gepensioneerde (ex-)partner A.
- Het principe van gelijkheid en autonomie leidt dus:
 - tot een voorkeur voor het verdelen van (evenwaardige) pensioenaanspraken
 - tot een voorkeur voor een systeem waarin er door de splitsing 2 eigen aanspraken ontstaan (die, initieel alvast, gelijk zijn), met andere woorden tot een voorkeur voor een 'clean break'.

1. Hoe goed splitsen?

1.3. Respecteer de essentie van pensioenen: voorwaardelijke aanspraken (3/4)

(1) Aanspraken verdelen → Pensioen vs vermogen

- Pensioenaanspraak *kan* uitgedrukt worden als een vermogenswaarde → neiging ontstaat dit te vergelijken met andere vermogensbestanddelen in de gemeenschap.
- ‘*Pensioen is geen auto*’
 - Reëel vs voorwaardelijk vermogen
 - Gebruiksgoed met afnemende waarde vs investering met toenemende waarde
- Bovendien: er is in België geen globaal fiscaal inkomen: (para)fiscale regimes verschillen per inkomenstype.
 - De initieel qua vermogenswaarde gelijk lijkende verdeling, kan daardoor toch leiden tot grote verschillen → indirecte ongelijkheid.
- Bijgevolg leiden principe 2 (gelijke autonomie) en 3 (pensioen = voorwaardelijke aanspraak) tot een afwijzing van compensatie: we doen geen afruil tussen direct vermogen en pensioen; pensioen blijft pensioen.

1. Hoe goed splitsen?

1.3. Respecteer de essentie van pensioenen: voorwaardelijke aanspraken (4/4)

(2) Behoud van eigenschappen → Aanspraak per aanspraak splitsen, niet globaliseren

- Zoals we geen auto uitwisselen voor een pensioen, wisselen we ook geen wettelijk pensioen in voor een aanvullend pensioen, geen zelfstandigenpensioen voor een ambtenarenpensioen, geen DB voor een DC, ...
- We compenseren dus ook op unitair niveau geen aanspraken onderling
- Cf. **gelijkheid** → op deze manier hebben beide partners een zelfde 'portefeuille' van aanspraken
 - ook de wezenlijke kenmerken zoals risico's (rendement, inflatie, langlevens, ...), garanties (perekwatie, minimum rendementsgarantie, indexering, ...) zijn zo gelijk verdeeld.
 - de voorwaardelijkheid (vb. pensioenleeftijd, loopbaanduur) wordt geïndividualiseerd

1. Hoe goed splitsen?

1.4. Werk met wat nu gekend is (1/3)

- Wat alvast zeker is, is dat er een aanspraak is *
- De vermogenswaarde van de aanspraak is minder zeker (wetswijzigingen, inflatie, faillissement, ...)
- Bovendien volgt uit 1.3. dat we niet naar de vermogenswaarde kijken
- Werk met die aanspraken zoals ze gekend zijn op het moment dat er moet gesplit worden (zie verder).
 - Niet extrapoleren, want dan verdeelt men een hypothetische toekomst
 - In geval van echtscheiding, is die toekomst sowieso 'buiten het huwelijk' en dus geen onderdeel van de splitsing
 - Indien men met projecties en hypothese zou werken, zou dat vereisen dat deze identiek verlopen voor alle pensioenaanspraken. Dat is denkbaar, maar verre van evident
- De impact van dit criterium moet beoordeeld worden in functie van de vraag wanneer er gesplit moet worden.

1. Hoe goed splitsen?

1.4. Werk met wat nu gekend is (2/3)

- * Er is meer gekend dan enkel het bestaan van een aanspraak
- Het gekende in de 1ste pijler is de berekeningsbasis (de loon- en arbeidstijdgegevens)
 - Behoudens minimumregelingen, is er een directe band is tussen berekeningselementen en berekend resultaat → In theorie leidt een gelijke verdeling van die elementen dan ook automatisch tot een gelijk pensioen
 - Gelet op het voorgaande (o.a. verdeling van de voorwaardelijkheid en de eigenschappen), is een verdeling van de berekeningselementen waarschijnlijk superieur aan het verdelen van berekeningsresultaten
 - Een belangrijk deel van het verschil tussen mannen en vrouwen situeert zich op het vlak van arbeidsmarktparticipatie en loonkloof. Door uitgerekend die elementen te verdelen, werkt de splitsing in op de basis van het verschil, niet op de gevolgen (pensioenbedrag).
 - Door de loopbaanbestanddelen te splitsen, voorkomt men dat één van de partners, zelfs bij gelijk aantal pensioentijdvakken, een kwalitatief betere loopbaan heeft dan de andere (cf. de debat gelijkstellingen minder pensioen te doen opleveren dan effectief gewerkte periodes)
 - Geld, tijd en inspanning zijn trouwens de dingen die men echt bijdraagt aan de gemeenschap

1. Hoe goed splitsen?

1.4. Werk met wat nu gekend is (3/3)

- Het gekende in de 2de (en 3de) pijler zijn de verworven reserves/prestaties?
 - Om te voorkomen dat in de aanvullende pensioenen alle rekeningen meteen voor de helft slapend worden en om beheerskosten te beperken, kan hier worden voorzien dat de afsplitsing naar een eigen rekening van de partner enkel gebeurt op bepaalde momenten (uittrede van de aangeslotene waardoor de rekening sowieso slapend wordt, echtscheiding, pensionering, ...)
 - Er moet dan voor de tussentijd een oplossing gezocht worden voor de transparantie.

2. Wanneer splitsen?

Wat suggereren de vuistregels?

Principes van transparantie en gelijke autonomie leiden tot:

- autonome individuen, ook binnen de gemeenschap;
- duidelijkheid en voorspelbaarheid m.b.t. de persoonlijke situatie en de gevolgen van beslissingen;
- eigen rechten, onafhankelijk van wat er gebeurt in het leven van en de relatie met de partner (overlijden, scheiding, ...).

→ Sterke voorkeur voor het splitsen van pensioenaanspraken op het moment dat ze ontstaan

- Los van specifieke gebeurtenissen
 - Splitsing koppelen aan specifieke gebeurtenissen maakt het ontstaan van een eigen, gelijkwaardig recht in hoofde van de ene partner afhankelijk van externe factoren, terwijl dat voor de andere partner niet het geval is vermits die al een eigen recht heeft
- Niet afhankelijk van een beslissing van één van de partners
 - Dit zou die partner beslissingsrecht geven over het inkomen van de andere
 - Vb. al dan niet (vervroegd) op pensioen gaan

Stap 3

Een weg uit de impasse

De complexiteit leidt tot een impasse

- Wie

- Alle gehuwden (voorzorgsprincipe), sommige gehuwden (huwelijksvermogensstelsel), wettelijk samenwonenden, alle samenwonenden, ...

- V

De concepten en vuistregels zijn geen menu van losse elementen

- In wel

- E

Ze hangen samen

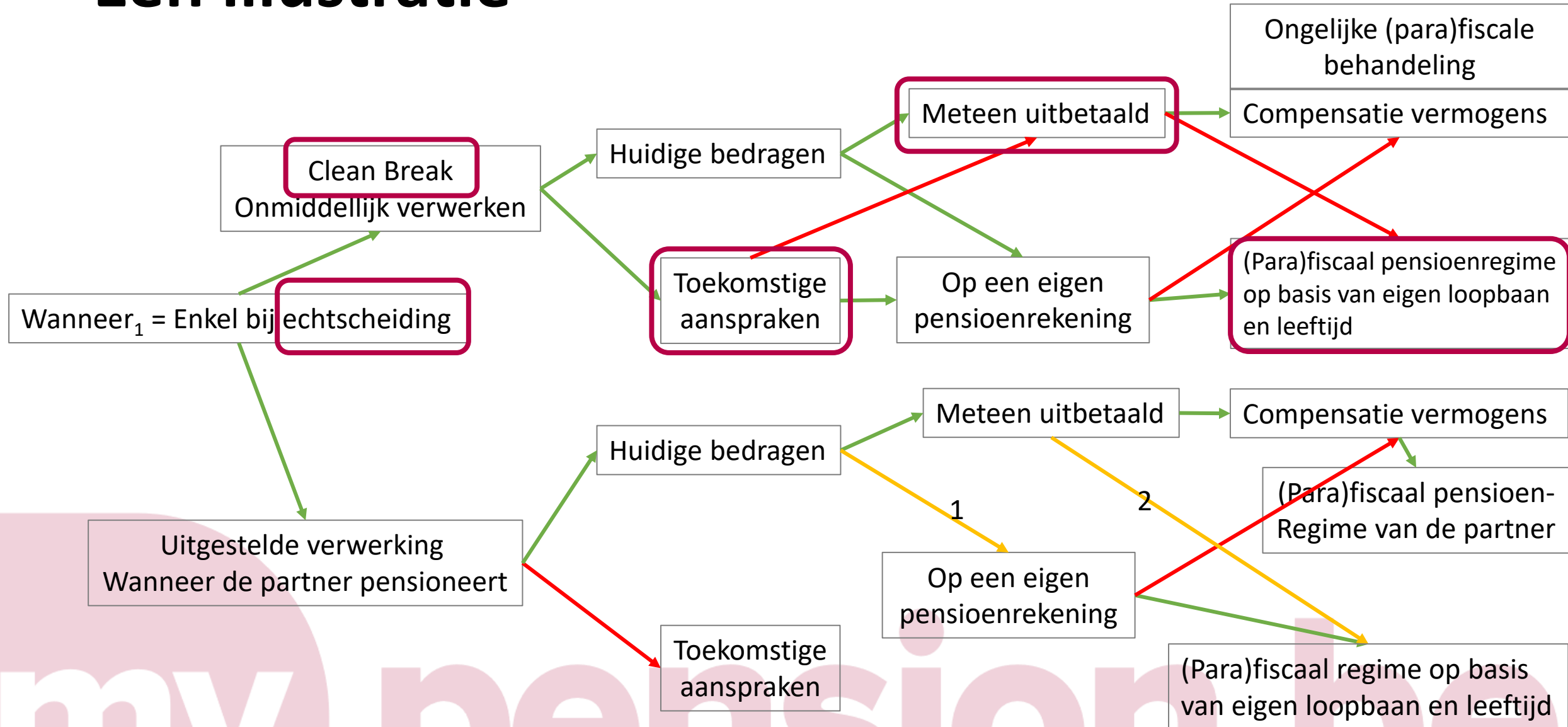
- Wann

- B Beslissingen over aparte onderdelen kunnen leiden tot incoherenties

- Wat

- Alle pijlers, enkel tweede pijler, ...
- De actuele samen opgebouwde bedragen vs de actueel opgebouwde toekomstige aanspraken, equivalente claims (pensioenrechten delen) vs equivalente vermogensbestanddelen (auto vs pensioen)

Een illustratie

Catch 22

Wat zou het effect zijn van een welbepaalde splitsingsregeling

1. Op individueel niveau (mét en zonder splitsing)
2. Op gezinsniveau (mét en zonder splitsing)

Maar welke ?!

Welke veranderingen observeren we en wat verklaart die veranderingen

1. Is er een duidelijke tendens, of zijn er verschillende effecten per deelpopulatie
2. Welke factoren in de pensioenberekening zorgen voor de verschillen in de resultaten
3. Werken minimumbeschermingen nog, niet meer, of gewoonweg anders
4. Wat is de impact op het individueel of gezinsinkomen
5. ...

Beperkte capaciteit studiediensten → alle scenario's ramen, kan niet → toch keuze maken

Voorstel: meest volledige scenario uitwerken → levert basislijn voor alle andere scenario's

Scenario “V” - Meest volledige optie

- *KISS ... but still relevant*
 - Wat kunnen we met de ‘vlot’ beschikbare data simuleren ...
 - ... zonder keuzes te moeten maken die de relevantie van het eindresultaat aan te tasten

Scenario “V” - Meest volledige optie

- **Wie → gehuwden die 40 → 50 → 55 jaar oud zijn**

Gehuwden → Dit is op zich niet eigen aan de ‘meest volledige optie’ (die kan ook slaan op samenwonenden) maar er zijn onvoldoende data om andere situaties systematisch mee te nemen in de oefening.

Leeftijd → De gekozen leeftijd heeft niets te maken met een eventuele inwerkintreding
→ Wel met het vinden van een goed evenwicht tussen gekende data en projectie
→ Omdat het een regeling voor de toekomst is, werken we liefst met zo jong mogelijke mensen

- **Wat → alle soorten pensioen worden gesplitst**

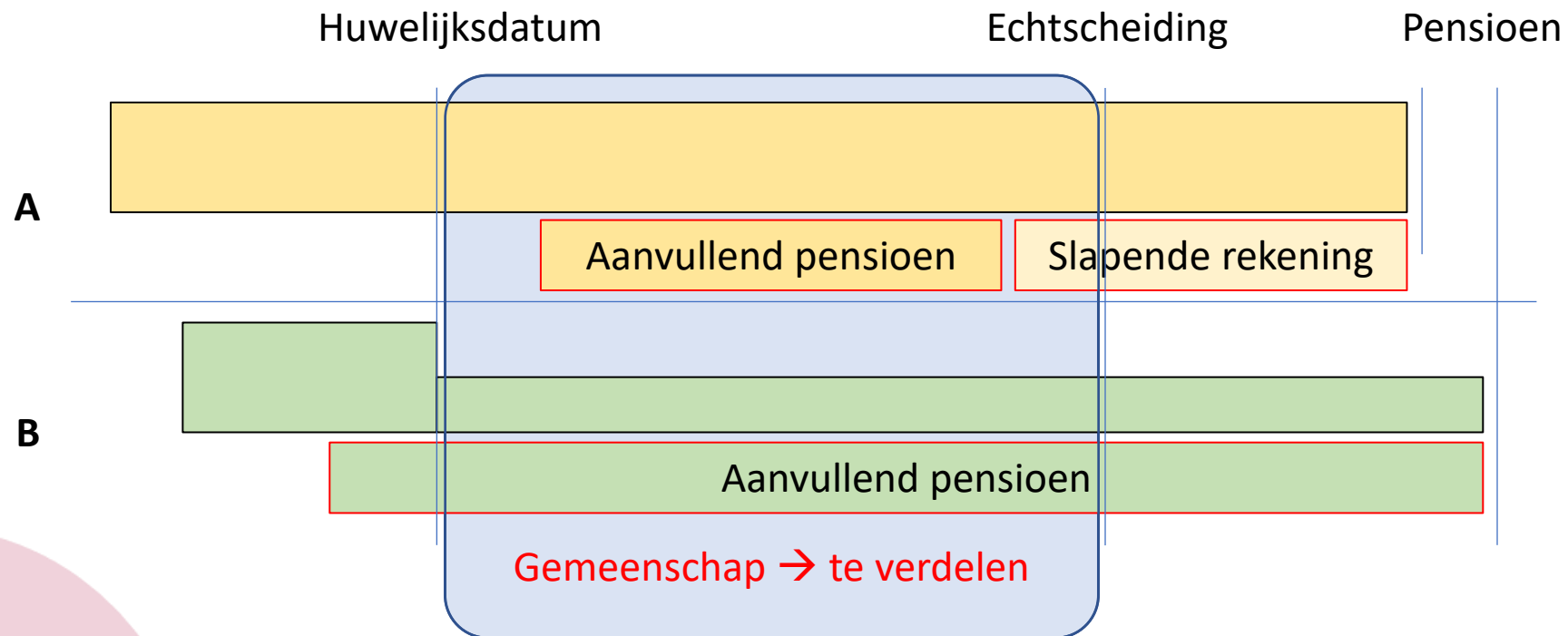
Dit is probleemloos toe te passen op 3de pijler maar dit is niet meegenomen in het scenario wegen geen data.

- **Wanneer → er wordt altijd en meteen gesplitst**

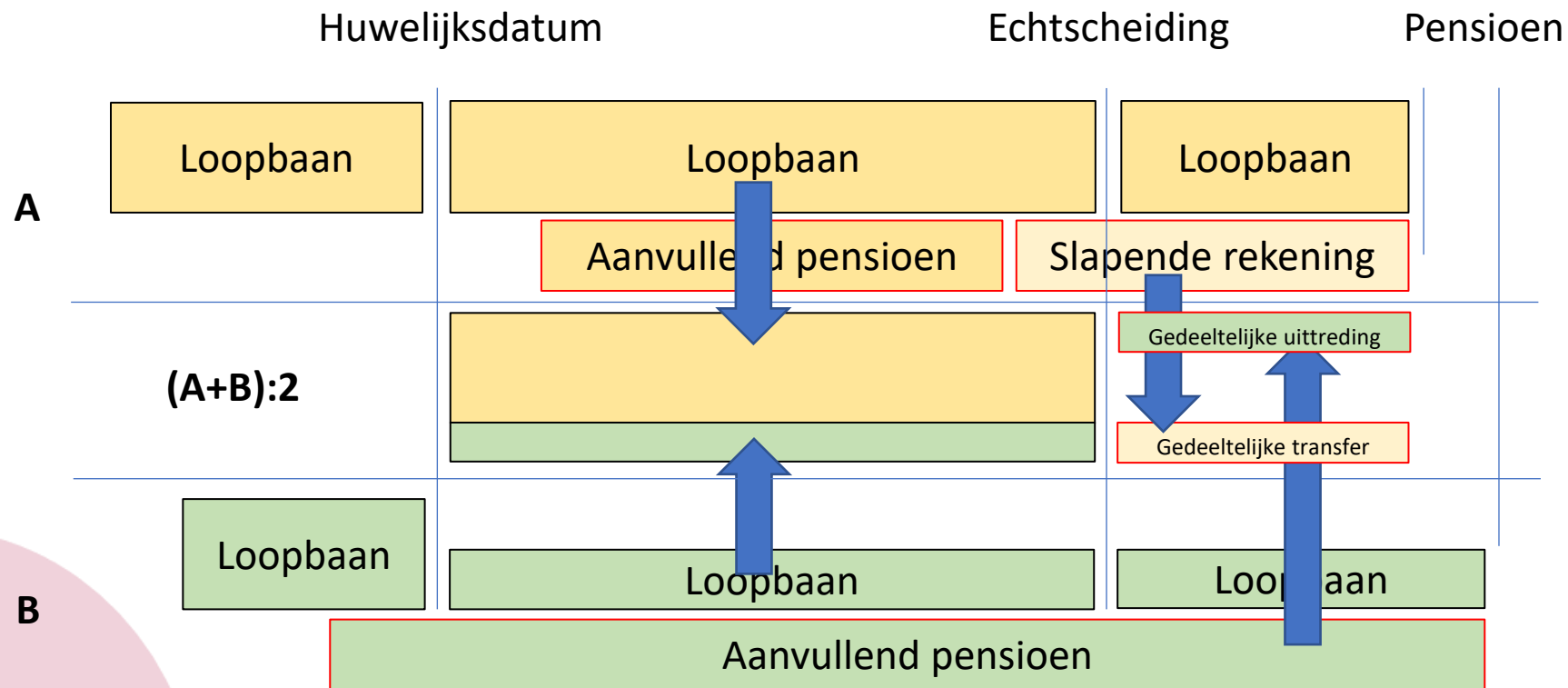
Met uitzondering van de aanvullende pensioenen, die we enkel splitsen bij effectief einde relatie.

- De splitting streeft naar (zoveel mogelijk) **kwalitatief gelijke situaties** voor de partners

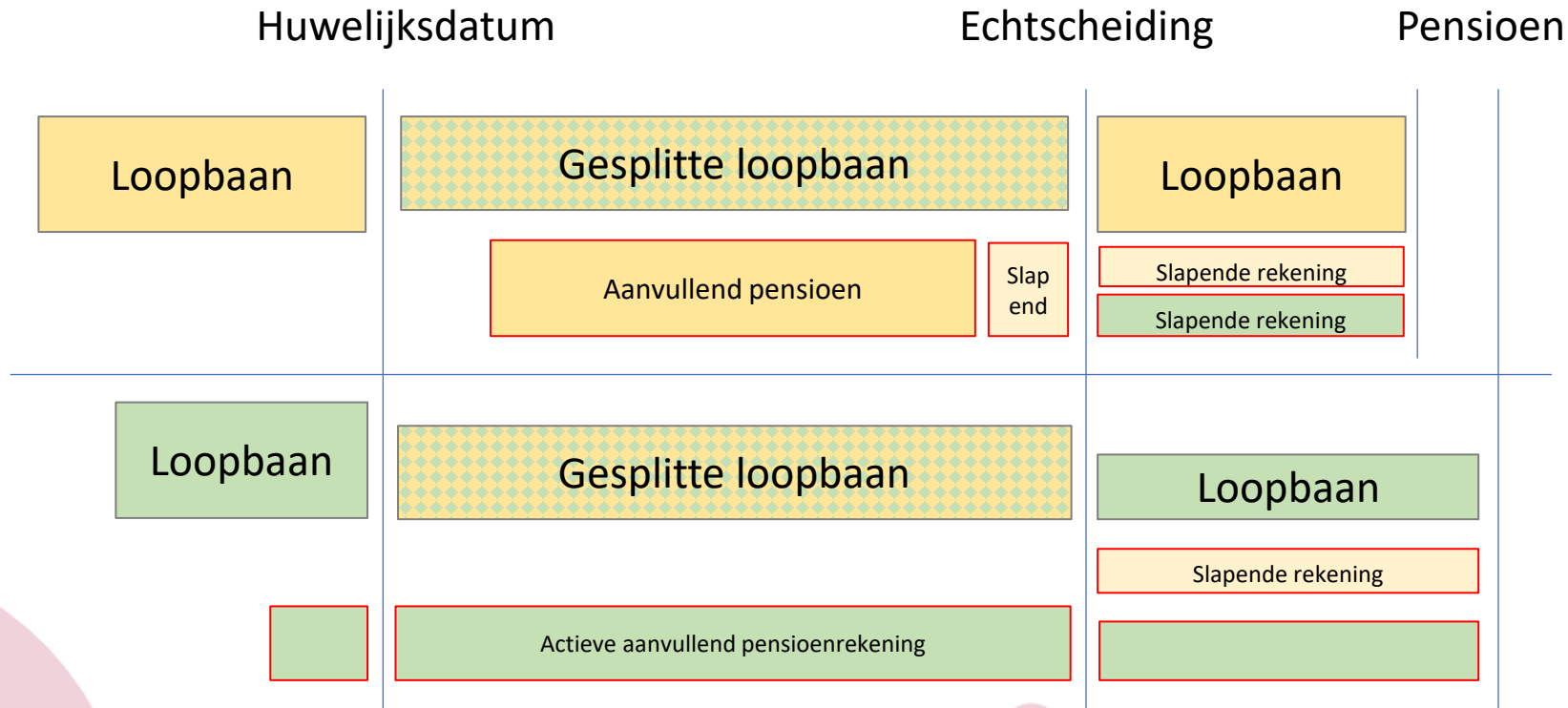
Scenario "V"

Scenario "V"

Scenario “V”

Scenario V – Analyse

- (1) We vergelijken op **individueel niveau** de pensioenbedragen voor en na.
- (2) We vergelijken op **gezinsniveau** de pensioenbedragen voor en na.
- (3) We zoeken naar **verklaringen** voor de geobserveerde veranderingen

Vb. Heeft splitsen van tijd impact op toegang tot minimumpensioen (positief of negatief)

Vb. Wat is impact op gezinspensioen? Verdwijnt dat? Blijft dat bestaan?

Vb. ...

- (4) We kijken of correcties nodig / wenselijk zijn (vb. op vlak van minimumbeschermingen)

Bijlage – Beschrijving methodologie

Scenario V - Populatie

1. Mensen die in 2021 50 of 55 (TBD) jaar werden

Argumentatie

- Hypothese is dat de splitting, indien ingevoerd, niet meer zal gelden voor wie al vlak voor het pensioen staat of al op pensioen is (**overgangsmaatregelen**)
- Een simulatie met gegevens van recent of weldra gepensioneerden zal waarschijnlijk **onrepresentatief veel gevallen met afgeleide (gezins)rechten** opleveren, terwijl er redenen zijn om aan te nemen dat afgeleide rechten als gezinspensioen en echtscheidingspensioen aan belang afnemen bij een jongere populatie
- Omdat factoren die vooral spelen ten nadele van vrouwen (zoals afwezigheid of verminderde tewerkstelling door zorgtaken) zich eerder in het begin van de loopbaan voordoen, kozen we er evenmin voor een te jonge populatie te nemen voor wie die factoren nog niet achter de rug zijn

Scenario V - Populatie

2. Bovendien, deze cumulatieve voorwaarden:

- i. enkel een **zuivere werknemersloopbaan hebben in België**
- ii. op 1/1/2022 **gehuwd** zijn met een persoon die aan dezelfde cumulatieve voorwaarden voldoet.

Argumentatie

- Hiervoor zijn de nodige inkomens- en prestatiedata beschikbaar zijn. De aanpak voor zelfstandigen is identiek. Uitbreiding kan onderzocht worden in functie van de beschikbaarheid van de data.
- Voor ambtenaren is de redenering dezelfde, maar de automatiseerbaarheid iets complexer. Dit kan een timing issue stellen. Te onderzoeken.

-
- We simuleren dus NIET de uitbreiding naar **andere samenlevingsvormen**.
 - **Buitenlandse loopbanen** worden uitgesloten. Die vallen potentieel onder wetgevingen die zelf al in eigen splitsingsregels voorzien (zoals in belangrijke buurlanden als Duitsland en Nederland). *Dit is een aandachtspunt bij een eventuele implementatie!*

Scenario V - Data

- de **huwelijksdatum** (HD) van het huwelijk dat nog bestond op 01/01/2022 (**Spildatum**)
- de **wettelijke pensioenleeftijd** (WPL)
- de (neutrale) loopbaan tot en met de HD (**Loopbaandeel 1 – LB1**)
- de (neutrale) loopbaan tussen HD en de Spildatum (**Loopbaandeel 2 – LB2**)
- de **verworven reserve** op de Spildatum
- de **verworven prestatie** op de contractdatum (een benadering van de verworven prestatie op de wettelijke pensioenleeftijd)
- de **verwachte prestatie** op contractdatum (een benadering van de prestatie op de wettelijke pensioenleeftijd)
- de loopbaan wordt op basis van LB2 **geprojecteerd** tot de wettelijke pensioenleeftijd. Dit levert **Loopbaandeel 3 (LB3)** op. De projectie gebeurt vóór de splitsing van LB2 (zie hierna) omdat we hier het reële loopbaanverloop simuleren, niet de pensioenloopbaan.

Scenario V - Aanpak

We vertrekken voor beide personen van de neutrale loopbanen. Deze blijft ongewijzigd. Alle volgende stappen vervangen de neutrale loopbaan niet, maar creëren een pensioengeoriënteerdeerschikking van de loopbaan.

- De loopbaan (LB) van elk individu zal bestaan uit (eventueel) een deel van vóór het huwelijk (LB1) en een deel vanaf het huwelijk tot de wettelijke pensioenleeftijd.
- Dat tweede deel bestaat omwille van de testopzet met een gefingeerde echtscheiding op spildatum 01/01/2022, uit een deel tussen de huwelijksdatum en deze spildatum (LB2) en een deel tussen de spildatum en de wettelijke pensioenleeftijd (LB3).
- Voor de splitting van hetzij LB2 (scenario IV), hetzij LB2 en LB3 (scenario III) worden de bedoelde loopbaangegevens per kalenderjaar geglobaliseerd. Daarbij voegen we alle loopbaanelementen samen per categorie (werk bij werk, tijdelijke werkloosheid bij tijdelijke werkloosheid, ziekte bij ziekte, ...). We delen dat exact in twee en voegen die 'huwelijksdelen' toe aan de pensioenloopbaan van elke partner.
- Op die manier ontstaan 2 **nieuwe (pensioen)loopbaanrekeningen** bestaande uit de eigen loopbaan en het huwelijksdeel bepaald onder 3.
- Deze nieuwe (pensioen)loopbanen worden verwerkt door de SFPD volgens de momenteel geldende pensioenwetgeving. Dit zal resulteren in **nieuwe pensioenbedragen** en eventueel zelfs andere **pensioenleeftijden**.
- Voor de gelijkgestelde periodes, of deze nu voorkomen in de eigen loopbaan dan wel deel uitmaken van het huwelijksdeel, wordt het **fictieve loon** berekend aan de hand van het eigen loon. Dit eigen loon is immers ook gesplitst op de nieuwe (pensioen)loopbaanrekening. Indien het referentieloon zich in de periode vóór het huwelijk bevindt, kan dat desgewenst anders berekend worden. Het is mogelijk om het fictieve loon sowieso anders te berekenen (vb. eerst berekenen en dan splitsen) al kan dat leiden tot het splitsen van een fictief loon dat gebaseerd is op een referentieloon dat in positieve of negatieve zin verschilt van het gemiddeld gezinsloon.

Scenario V – Resulterende datasets (3)

- A. **Base line** = voor elk van de personen P en Q in een huwelijk wordt de totale loopbaan (TLB) samengesteld. Deze is gelijk aan de pensioenloopbaan *as is*.

$$TLB_P = LB1_P + LB2_P + LB3_P$$

$$TLB_Q = LB1_Q + LB2_Q + LB3_Q$$

- B. **Split zonder echtscheiding** = voor elk van de personen P en Q in een huwelijk wordt een nieuwe totale loopbaan samengesteld maar worden de huwelijksjaren gesplit

$$TLB_P = LB1_P + (LB2_P + LB2_Q):2 + (LB3_P + LB3_Q):2$$

$$TLB_Q = LB1_Q + (LB2_Q + LB2_P):2 + (LB3_Q + LB3_P):2$$

- C. **Split met echtscheiding (op de Spildatum)** = voor elk van de personen P en Q in een huwelijk wordt een nieuwe totale loopbaan samengesteld maar worden de huwelijksjaren gesplit

$$TLB_P = LB1_P + (LB2_P + LB2_Q):2 + LB3_P$$

$$TLB_Q = LB1_Q + (LB2_Q + LB2_P):2 + LB3_Q$$

Scenario V – Testsituaties (4)

Situatie I – As IS zonder echtscheiding = de berekening van de pensioenresultaten aan de hand van dataset A

Situatie II – AS IS met echtscheiding = de berekening van de pensioenresultaten aan de hand van dataset A in de hypothese dat een echtscheiding plaatsvond op 01/01/2022

Situatie III - Splitscenario *zonder* echtscheiding = de berekening van de pensioenresultaten aan de hand van dataset B

Situatie VI - Splitscenario *met* echtscheiding = de berekening van de pensioenresultaten aan de hand van dataset C

Scenario V – Testsituaties (4)

Voor het **wettelijk pensioen** nemen we de resultaten die het gevolg zijn van de pensioenberekening aan de hand van de datasets.

Wat het **aanvullend pensioen** betreft, nemen we:

- voor de waarde ervan op de wettelijke pensioendatum in de scenario's zonder echtscheiding (I en III), de waardes van de verwachte prestaties op de spildatum;
- ingeval van echtscheiding bij splitting (scenario IV) als te splitsen waardes de verworven reserves op de spildatum.
- Voor de niet-aangesloten ex-partner zal deze na splitsing verder als een slapende rekening worden gezien en zal op wettelijke pensioenleeftijd de waarde hebben van de helft van de verworven prestatie op de spildatum [\[databeschikbaarheid te bekijken\]](#)
- Voor de ex-partner-aangeslotene blijft dit een actieve rekening die op de wettelijke pensioenleeftijd de waarde zal hebben van de helft van de verwachte prestatie op de spildatum;
- ingeval van echtscheiding in de base line (scenario II), doen we niets. Het is immers niet duidelijk wat er *as is* gebeurt in deze gevallen, wat trouwens één van de redenen is waarom de splitting moet geregeld worden.

Scenario V – Analyse

- (1) We vergelijken op **individueel niveau** de pensioenbedragen voor en na.
- (2) We vergelijken op **gezinsniveau** de pensioenbedragen voor en na.
- (3) We zoeken naar **verklaringen** voor de geobserveerde veranderingen
- (4) We kijken of correcties nodig / wenselijk zijn (vb. op vlak van minimumbeschermingen)